

HØRINGSSVAR OM SKOLESTRUKTUR/TILBUDSSTRUKTUR VGS, SEPT 2026

Dette høringssvaret er et felles høringssvar fra Innherred Næringsforening, Steinkjer Næringsforening, Inderøy Utvikling og Snåsa Næringsforum. I det følgende omtaler vi disse som Næringsforeningene på Innherred. Svarene er basert på en spørreundersøkelse som Næringsforeningene på Innherred har sendt ut til sine medlemmer og som ble gjennomført i perioden 18. august til 1. september 2026.

Spørreundersøkelsen fikk 195 svar, hvorav fordelingen mellom kommunene var (antall respondenter): Levanger 39, Verdal 37, Steinkjer 39, Inderøy 30, Snåsa 22 og fra virksomheter som opererer i flere kommuner på Innherred 28. Av respondentene var 17 offentlige virksomheter, herunder fire av de fem kommunene. Videre kom 17 svar fra virksomheter med over 250 ansatte og 13 fra virksomheter med 101–250 ansatte, altså en god dekning blant regionens største arbeidsgivere. Virksomhetene oppgir at de i dag har 610 lærlinger. Dette tilsvarer over 60 % av de om lag 1 000 løpende lærekontraktene i regionen. Vi estimerer at respondentenes virksomheter representerer 18 000 sysselsatte av de ca 31 000 registrert på Innherred, altså mer enn 50% av alle arbeidsplasser i regionen (intervallgrenser 15500 - 21800). Respondentene fikk svare anonymt og mottakere av invitasjonen til å svare er i stort sett toppledere i virksomhetene. En statistisk analyse viser at inntil fire svar kan være mulige dubletter, men de kan også være unike svar. Disse utgjør en maksimal overrapportering på 2,0%.

Undersøkelsen har svært bred geografisk og bransjemessig dekning og omfatter virksomheter som samlet representerer en betydelig del av sysselsettingen og lære plassene på Innherred. Resultatene gir derfor et solid grunnlag for å beskrive næringslivets kompetansebehov og prioriteringer, samtidig som undersøkelsen ikke er et tilfeldig statistisk utvalg.

Høringsbrevet og de foreslåtte tiltak baserer seg på SSBs befolkningsframskriving fra 2024, med dystre tall for spesielt Innherred fram mot 2040. Vi vil påpeke at den nye befolkningsframskrivingen fra juni 2026 ikke er fullt så dramatisk. I SSB tall som ligger til grunn for høringen, ville Innherred ha hatt en reduksjon av 16-18 åringer lik 586, mens de nye tallene viser en reduksjon på 507, altså 79 flere 16-18 åringer enn fryktet. For Levanger og Verdal er tallene enda bedre. Her var det antatt at gruppen 16-18 åringer ville reduseres med 372, mens den nye befolkningsframskrivingen anslår 237, altså 135 flere 16-18 åringer mer enn fryktet. De oppdaterte framskrivingene reduserer det forventede fallet, selv om hovedbildet fortsatt er synkende ungdomskull. Dette taler for at de mest irreversible tiltakene bør avvende en oppdatert analyse av elevgrunnlag, økonomi og kompetansebehov.

Næringsforeningene på Innherred anbefaler at fylkeskommunen prioriterer organisatorisk samordning, bedre klasseoppfylling og samarbeid på tvers av skoler før utdanningskapasitet bygges ned. Bredden på VG1, antallet påbyggsplasser og strategisk viktige yrkesfag bør i hovedsak opprettholdes. Før tilbud flyttes eller avvikles, må konsekvensene for gjennomføring, lære plasser, kompetansetilgang og reell netto innsparing dokumenteres.

1a: Hva mener du om forslag til alternative endringer i tilbudsstrukturen på yrkesfag og studieforberedende for skoleåret 2027-2028?

Næringsforeningene på Innherred støtter behovet for effektivisering og tilpasning til nye økonomiske rammevilkår. Samtidig mener vi at dimensjoneringen av tilbudsstrukturen i sterkere grad må ta utgangspunkt i arbeidslivets framtidige kompetansebehov og behovet for å fylle samfunnskritiske funksjoner enn i kortsiktige innsparingshensyn.

Fylkeskommunen skisserer to hovedtiltak:

1. Fullere klasser: Færre skoler som har samme tilbud, strengere krav til elevtall for å få starte opp en klasse og sammenslåing av administrasjonen ved noen av skolene og samtidig opprettholde undervisning ved alle skolesteder.
2. Redusere kostnadene på dyre tilbud: Reduksjon av budsjett for musikktilbudet, redusere den ikke-lovpålagte satsingen på spisset toppidrett, en liten forskyvning av elever fra yrkesfag til studieforberedende og redusere inntak til påbygg ved for eksempel å øke karakterkravet.

Fullere klasser

For første hovedtiltak med fullere klasser mener Næringsforeningene på Innherred at som hovedregel bør bredden i VG1 opprettholdes i regionen og så nær elevenes bosted som elevgrunnlaget tillater. 15-16 åringer som kommer rett fra 10. klasse er ikke alle like godt rustet for en eventuell hybeltilværelse, eller en oppstart på videregående i fag de ikke er helt motivert for. Som hovedregel bør bredden i VG1 opprettholdes nær elevenes bosted. Samling bør først vurderes på VG2 og VG3. Eventuelle unntak på VG1 må bygge på flerårige søkertall, dokumenterte kompetansebehov, reiseavstander og konsekvenser for gjennomføring.

Dersom et eksisterende utdanningstilbud skal flyttes, samles på færre skoler eller organiseres annerledes enn i dag, bør nærhet til lærebedrifter og næringsklynger veie tyngst (54% i spørreundersøkelsen). Spesialisering med sterke fagmiljøer har støtte fra 38% av respondentene, men samtidig sier de at dette krever gode kollektivforbindelser og pendlingsmuligheter (38%), og at det blir høy sannsynlighet for at tilbudet kan starte opp hvert år (37%). Ledig kapasitet i eksisterende skolebygg bør *ikke* være et tungtveiende hensyn, da kun 18% sier dette bør være avgjørende.

Vi kan støtte Fylkeskommunens ønske om fullere klasser for å redusere utjevningstildelingene til skoler med lav fyll%, men vi kan ikke støtte ønsket om reduksjon av yrkesfag hvis argumentet er at yrkesfag og opplæring i bedrift koster mer enn studiespesialisering, se beskrivelse under.

Reduksjon av kostnader på dyre tilbud

Reduksjon i musikktilbudet

Næringsforeningene støtter primært alternativ 2, der to av fem tilbud avvikles for å bevare kvaliteten i de resterende. Hvilke tilbud som videreføres, må avgjøres ut fra dokumenterte kriterier for kvalitet og bredde i eksisterende fagmiljø, gode fasiliteter og lave investeringsbehov, kortest reiseveg for samlet elevmasse og regional betydning. Dette utdypes under punkt 1c.

Reduksjon i ekstra satsing på spisset toppidrett

Næringsforeningene på Innherred kan støtte det foreslåtte kuttet fra drøyt 20mnok til 12mnok, evt mer om nettobesparelsen blir større om andre aktører tar over mer av finansieringen.

Påbygg

Fylkeskommunens egne tall viser at gjennomføringen på påbygg varierer sterkt med elevenes faglige utgangspunkt. I skoleåret 2024–2025 fullførte og besto 31,6 % av elevene med 25–30 grunnskolepoeng, mot 73,9 % blant elever med 35–40 poeng og 89,7 % blant elever med 45–50 poeng. Dette tilsier behov for bedre rådgivning, tettere oppfølging og mer tilpassede løp. Det er ikke i seg selv et argument for å stenge muligheten gjennom en kraftig reduksjon i antall plasser.

Næringsforeningene anbefaler derfor at:

1. Påbygg opprettholdes som en reell mulighet med likt antall plasser som i dag, men samles på færre skoler der dette gir fullere klasser og bedre ressursutnyttelse.
2. Det utvikles fleksible kombinasjoner av læretid, fagbrev og studiekompetanse, i samarbeid med skolene, opplæringskontorene og arbeidslivet.
3. Flere elever motiveres og støttes til å fullføre fagbrev før de tar studiekompetanse, heller enn å stramme inn på antall plasser.
4. Rådgivningen i ungdomsskolen styrkes, slik at elever som primært ønsker høyere utdanning får god informasjon om studiespesialisering, mens valg av yrkesfag bygger på interesse, forutsetninger og et realistisk ønske om fagutdanning.
5. Effekten må måles, blant annet gjennom andelen som oppnår fagbrev, fullfører påbygg, går videre til høyere utdanning eller faller ut av opplæringen.

En slik modell balanserer tre hensyn som næringslivet på Innherred er opptatt av: flere kvalifiserte fagarbeidere, fortsatt tilgang til høyere utdanning og bedre bruk av fylkeskommunens ressurser. Det avgjørende er ikke å begrense elevenes framtidige muligheter, men å organisere opplæringsløpene slik at flere faktisk fullfører med en kompetanse som gir grunnlag for arbeid eller videre utdanning.

Bedre balanse mellom yrkesfag og studiespesialisering

Næringsforeningene på Innherred har alltid vært en forkjemper for yrkesfag for å dekke behovet til næringslivet. Gjennom spørreundersøkelsen har vi kartlagt rekrutteringsbehovet hos arbeidslivet, fra hvilket kompetansenivå de rekrutterer og hvilke fagfelt vi har behov for. Takket være god deltagelse og svar fra de aller fleste av våre store arbeidsplasser har vi kartlagt at De 175 virksomhetene som oppga et tall, forventer samlet rundt 5 188 ansettelser de neste fem årene. En grov, vektet beregning viser at 50% av ansettelsene vil kreve fagbrev/fagskole, 43% vil kreve høyere utdanning og at kun 7% kan ansettes uten videregående opplæring (realkompetanse eller ufaglært). Undersøkelsen estimerer over 2300 ansettelser innen fagområdet helse og omsorg de neste fem årene, industrien forventer å rekruttere nær 700, bygg & anlegg over 400 og kraft/olje/gass sektoren 210. Når skolene på Innherred har rundt 130 elever på helse- og oppvekstfag i VG1, så sier det seg selv at vi ikke klarer å møte rekrutteringskrisen for helsesektoren framover. Også for sekundærnæringen klarer vi ikke å produsere nok arbeidskraft til å møte behovet framover.

Undersøkelsen viser et stort behov både for fagarbeidere og personer med høyere utdanning. Utfordringen løses derfor ikke ved en generell forskyvning mellom yrkesfag og studieforbereidende, men ved å dimensjonere tilbudene etter dokumenterte behov innen de enkelte fagområdene.

Reduksjon i yrkesfag

Innherred er en industriregion med stor verdiskaping, spesielt i sekundærnæringen. 88% av respondentene sier at dimensjoneringen av yrkesfagsplasser bør styres av arbeidslivets framtidige behov for fagarbeidere, indirekte sagt: ikke styrt av innsparingsbehov. Sekundærnæringen, en stor arvtaker av yrkesfagselever, er den desidert største verdiskaperen i vår region med ca 50% større driftsinntekter enn tertiærnæringen. Det er derfor svært viktig at innstramminger på antall yrkesfagsplasser ikke skader tilgangen til arbeidskraft, og dermed verdiskapingen. Her snakker vi om at fylkets innsparinger i millionklassen kan påvirke næringslivets produksjon i milliardklassen. Næringsforeningene på Innherred er sterkt kritiske til å redusere teknologi- og industrifag på Levanger fra 3 til 2 klasser.

Vi kan ikke akseptere fylkeskommunens argument om at en midlertidig kapasitetsreduksjon ved Aker Solutions tilsier et varig redusert behov for teknologi- og industrifag. Dette gir etter vår vurdering et for kortsiktig beslutningsgrunnlag. Bare fra egen undersøkelse vet vi at bedriftene som rekrutterer fra bla TIF vil trenge 1000 nye personer de neste fem årene, og selv Aker Solutions, som nå er på normalbemanning, har oss bekjent, stipulert en betydelig rekruttering fram mot 2031.

Det er avgjørende å beholde tre VG1-klasser i teknologi- og industrifag ved Levanger videregående skole. Et bredt elevgrunnlag på VG1 er nødvendig for å opprettholde bredden i VG2-tilbud og lærefag, herunder kjemiprosess- og laboratoriefag. For å videreføre viktige VG2 fag må bredden i VG1 være tilstede med tre fulle klasser. Berørte bransjer som rekrutterer fra TIF har et potensial for å øke antall lærlinger fra 265 til over 400, altså +135 lærlinger! Det er også et faktum at tyngden av lærlingeplasser som rekrutterer fra dette tilbudet ligger i Levanger og Verdal. Undersøkelsen viser tydelig at arbeidslivets framtidige behov for fagarbeidere og nærhet til lærebedrifter og næringsklynger veier svært tungt.

Vi vil også slå et slag for Yrkessjåførutdanningen ved Ole Vig. Norges Lastebileierforbund anslår behovet for nye sjåfører til 2500 per år på landsbasis, mens det i Europa allerede står rundt 400.000 lastebilsjåførstillinger ubesatt. Rekruttering til denne bransjen er avgjørende for at næringslivet skal fungere. VG2 Transport & logistikk ved Olav Duun og Ole Vig er viktig også for Innherred, likeså VG1 TIF og SSR ved Levanger, Verdal og Steinkjer.

For foreslått kutt i VG1 Restaurant- og matfag ved VG1 SVGS, frykter vi at dette bryter mot Verdiskapingsstrategien til Trøndelag og svekker en bærebjelke i fylket. Dersom tilbudet halveres svekkes fagmiljøene og tilgang på arbeidskraft med kunnskap om lokale råvarer og trønderske gjestebud vil reduseres. Vi ser at søkertallene har gått ned siste år, men vi ber fylkeskommunen ha litt mer langsiktig strategi og ikke respondere umiddelbart etter ett år med nedgang i søkertall. Kjemiprosess og laboratoriefag ved LVGS var truet for noen år siden pga svært lave søkertall, men gjennom mobilisering og en bevisstgjøringskampanje har søkertallene vært gode alle årene siden. For

tilbud som er viktige for verdiskapingen (TIF) og identiteten til Trøndelag (bl.a. mat), så oppfordrer vi til et bredt, årlig samarbeid mellom fylkeskommunen, skolene, kommunene, næringsforeningene, bransjene, opplæringskontorene, NAV og regionale kompetansemiljøer for å styrke søkertallene og sikre rett dimensjonering.

I undersøkelsen har vi kartlagt hvilke konsekvenser det vil få for arbeidslivet om relevante utdanningstilbud reduseres eller flyttes ut av regionen. 65 % av virksomhetene forventer vanskeligere rekruttering av fagarbeidere, 52 % forventer færre lærlinger, 49% mener det kan svekke bolyst og gjøre det vanskeligere å tiltrekke seg og beholde ansatte på Innherred, 47 % mener dette kan begrense vekst og investeringer i regionen, og 38% frykter at det vil øke hjerneflukt ved at ungdom som flytter ut av regionen ikke kommer tilbake.

Riktig dimensjonering er ikke tilstrekkelig dersom kvaliteten i opplæringen ikke holder tritt med arbeidslivets utvikling. Fylkeskommunen bør derfor utvikle mer praksisnære løp, styrke arbeidslivskunnskap og HMS, prøve ut 1+3-modeller og bedriftsbasert opplæring og samarbeide med næringslivet om utstyr, læringsarenaer og hospitering.

På dette grunnlaget ber vi om at påbyggsmuligheter opprettholdes for å sikre overgang til høyere utdanning, at viktige tilbud for sekundærnæringen som TIF ikke svekkes eller flyttes ut av regionen, og at det startes et større arbeid med studieveiledere i ungdomsskolen for å få flere til å velge helsefag eller studiespesialisering hvis de ønsker å ta høyere utdanning, spesielt innen helse. Vi kan støtte samordning av enkelte andre tilbud for å oppnå fullere klasser og noe færre tilbud (VG2 og VG3), såfremt tilbudene ikke flyttes ut av regionen.

1b: Hva mener du om de foreslåtte endringene i satsningen på idrett i Trøndelag?

Næringsforeningene på Innherred støtter at ungdom fortsatt skal kunne kombinere videregående opplæring med målrettet satsing på konkurranseidrett. Samtidig mener vi det er rimelig å forenkle ordningen og redusere fylkeskommunens særskilte finansiering av spisset toppidrett, forutsatt at endringene gjennomføres forutsigbart og i samarbeid med skolene, idretten og andre relevante aktører. Blant de respondentene som valgte et alternativ, var det en klar støtte til fylkeskommunens forslag om reduksjon, selv om vi ikke er gjort kjent med mulige konsekvenser.

Mange respondenter oppga at de ikke hadde tilstrekkelig grunnlag for å vurdere de særskilte satsingene på toppidrett og musikk, henholdsvis 71 og 69 av 195 respondenter. Resultatene må derfor tolkes med varsomhet. Samtidig minner fritekstsvarene om at et attraktivt samfunn trenger balanse mellom noe å leve av, leve i og leve for, ikke bare effektiv produksjon.

Vi fremhever ett svar fra undersøkelsen som sier: *Det utdannes gode elever på toppidrett som er attraktive for næringslivet fordi de må lære seg at det er hard jobbing som skaper resultater. Dette er ungdommer som næringslivet ønsker i årene fremover.*

1c: Hvilket alternativ bør vi velge knyttet til endringer i musikktilbudet?

Næringsforeningene på Innherred støtter alternativ 2, der to av fem musikktilbud avvikles for å opprettholde kvaliteten i de resterende. Alternativet fikk støtte fra 94 av 126 respondenter som tok stilling (75 %). Dersom fylkeskommunen ikke velger alternativ 2, kan vi støtte en variant av alternativ 3 der tilbudet avvikles ved ett studiested og de gjenværende fire oppnår innsparingen ved å f.eks. redusere kostnadskrevende 1:1 opplæring.

Valget av hvilke tilbud som videreføres er irreversibelt og må bygge på objektive, dokumenterte kriterier. Respondentene peker på kvalitet og bredde i eksisterende fagmiljø, gode fasiliteter med lave investeringsbehov, korteste reisevei for elevmassen samlet, og betydning for kulturliv, frivillighet og bolyst. Søkertall over tid, tverrfaglig samarbeid og regionens framtidige behov må også inngå. Etter disse kriteriene må musikktilbudet ved Inderøy videregående skole videreføres. Skolen er den eneste mellom Ålesund og Tromsø, og én av 17 i Norge, som tilbyr musikk, dans og drama samlet gjennom tre år (kilde: utdanning.no). Den har om lag 120 MDD-elever og det største MDD-miljøet i den nordlige delen av fylket. Spesialrommene er under ti år gamle, har kapasitet til flere, og deles gjennom AKSET, der fylkeskommunen er forpliktet i ti år til. En avvikling synes derfor å gi begrensede bygningsmessige besparelser, mens etablering av et tilsvarende tilbud andre steder kan kreve nye investeringer.

Elevundersøkelsen 2025 viser mobbetall på 1,7-2,5 % mot 5,4 i fylket, og god gjennomføring ved musikktilbudet. Å samle MDD-søkergrunnet i nord på Inderøy gir fulle, robuste grupper på alle tre programfag, i tråd med fylkeskommunens eget krav til oppfylning, og reduserer investeringsbehovet ved andre skoler.

Skolen har en regional funksjon og bør derfor gis mulighet til å presentere seg og sine tilbud til alle ungdomsskolene i regionen. På lengre sikt bør Inderøy videregående skole utvikles som et regionalt miljø for kultur, kreativitet og entreprenørskap. En ide er å opprette tilbud innen kunst, design og arkitektur, eller en tydelig kreativ profil innen studiespesialisering, som kan styrke skolens profil som en skole som utdanner kulturbyggere, ikke bare musikere.

Det tverrfaglige miljøet er utviklet over tiår og kan ikke uten videre flyttes og gjenskapes med samme attraktivitet. Miljøet ved utvikler samarbeid, kommunikasjon, formidling og kreativ problemløsning i elevene - myke ferdigheter som bedriftene i undersøkelsen rangerte høyt, vektet etter antall ansettelser.

Også for musikktilbudet fremhever vi ett svar fra undersøkelsen, som kommenterte: *Spørsmålet er usaklig og ledende. Alternativene legger opp til at musikktilbudet må ta hele innsparingen. Innsparingen bør spres ut over alle studieretningene. Estetiske fag er ekstremt viktig i samfunnsbygging, lokalsamfunn, videre studier og kognitiv utvikling - også rettet mot andre vei- og livsvalg, og bør prioriteres på et annet grunnlag og kanskje over helt andre budsjetter.*

1d: Hvordan skal vi dimensjonere tilbudet om påbygg til generell studiekompetanse i framtiden?

Udir framhever i en [nylig artikkel](#) at *Økt overgang til påbygg og lære har de siste 10 årene bidratt til at flere og flere yrkesfagelever har progresjon fra VG2.*

I vår spørreundersøkelse ang besparelser innen påbygg, så ønsket 50% å beholde antall plasser, men samle tilbudene på færre skoler for å få større klasser og bedre ressursbruk. Utvikling av flere fleksible kombinasjoner av læretid og studiekompetanse fikk 27%, mens kun 15% mente at kapasiteten på påbygg bør reduseres noe (10%) eller mye (5%). 8% mente at påbygg bør beholdes som det er og ta kuttene andre steder.

En generell reduksjon i påbyggskapasiteten kan begrense progresjonsmulighetene for enkelte elever. Før kapasiteten reduseres, bør fylkeskommunen dokumentere hvilke elevgrupper som berøres, hvorfor de velger påbygg, og hvilke alternative løp som faktisk er tilgjengelige.

En av grunnene til at elever velger påbygg kan være mangel på læreplasser. Etter vår spørreundersøkelse vet vi at potensialet for å øke antall læreplasser absolutt er tilstede. Våre respondenter har 610 læreplasser per i dag og sier at dette kan økes til 978 hvis forholdene lå bedre til rette, altså en 60% økning. For å ta ned behovet for påbygg inviterer vi derfor fylkeskommunen til et felles kartleggingsarbeid for hvordan det kan skapes flere læreplasser. Flere relevante læreplasser kan redusere antallet elever som velger påbygg fordi de ikke får læreplass, men vil ikke fjerne behovet for påbygg som en planlagt vei til høyere utdanning. Alt i alt kan dette være en ønsket løsning for elever med lavt karaktersnitt som, ref fylkeskommunens observasjon, ville slitt med gjennomføring av påbygg.

Påbygg er et viktig tilbud for svært mange retninger. Den største yrkesgruppen på vår største arbeidsplass på Innherred, Sykehuset Levanger, er sykepleiere. Mange av disse har vært avhengige av påbygg etter å ha gått helse- og omsorgsfag på VGS. Også i mange andre bransjer på Innherred er behovet for høyere utdanning tydelig.

Samtidig bør fylkeskommunen utvikle flere fleksible løp der læretid, fagbrev og studiekompetanse kan kombineres. Det kan være løsninger der deler av påbyggingen gjennomføres digitalt, over lengre tid eller parallelt med læretid. Opplæringskontorene og lærebedriftene bør involveres i utvikling og utprøving av slike modeller. Fritekstsvarene peker blant annet på videreutvikling av nettskolen og muligheten for å knytte påbygg tettere til opplæringskontorene og gjennomføring av fagbrev. Rektorene har også foreslått alternative løsninger som kombinerer nettskole og læretid.

Målet må være at flere yrkesfagelever fullfører med fagbrev, uten at veien til høyere utdanning stenges. Undersøkelsen viser at 172 av 195 virksomheter (88%), mener arbeidslivets framtidige

behov for fagarbeidere bør være styrende for dimensjoneringen av yrkesfag. Samtidig peker 87 virksomheter på behovet for balanse mellom fagarbeidere og personer med høyere utdanning, mens 41 virksomheter vektlegger høy gjennomføring og andelen elever som oppnår fagbrev.

Næringsforeningene på Innherred vil derfor be fylkeskommunen om opprettholde et godt tilbud for påbygg, men at det også kan samles på færre skoler. Samtidig vil vi be fylkeskommunen jobbe for å utvikle flere fleksible kombinasjoner av læretid og studiekompetanse. Noen elever oppdager underveis at det valgte utdanningsløpet ikke samsvarer med interessene, forutsetningene eller framtidsplanene deres. Bedre samarbeid mellom rådgivningstjenesten i ungdomsskolen, videregående skole og arbeidslivet kan bidra til mer informerte valg. Rådgivningen må gjøre elevene bedre kjent med egne interesser og forutsetninger, men også med bredden av utdanningsveier, regionale jobbmuligheter og framtidige kompetansebehov. Dette krever mer hospitering, tettere samarbeid med arbeidslivet og bedre informasjon til både elever og foresatte.

Vi kan, hvis i samarbeid med fylkeskommunen, være agent for dette gjennom en utvidet satsing på arrangement som Møteplassen under Industriens Uke med både forløpere og oppfølging i etterkant fram mot søknadsfrist. I januar 2025, som oppfølging av Møteplassen 2024, tok vi med 13 bedrifter for å møte nesten 600 10. klassinger på tre ungdomsskoler, nettopp for at de skulle kunne gjøre mer bevisste valg. Slike tiltak krever ressurser, men netto besparelser pga færre feilvalg vil være høyere.

1e: Hvordan bør vi plassere skoletilbud til elever med individuelt tilrettelagt opplæring (ITO), og hvilke tilbud bør vi flytte ut av skolene?

Næringsforeningene på Innherred har ikke skolefaglig grunnlag for å anbefale konkrete lokaliseringer. Vi mener likevel at elevenes behov, stabile og kompetente fagmiljøer, inkludering og nærhet til ordinære opplæringsarenaer må veie tyngre enn kortsiktige innsparinger.

1f: Hvordan bør vi dimensjonere tilbudet ved Olav Duun videregående skole1. Bør vi gå for alternativ 1 eller alternativ 2 i forslaget?

Dimensjoneringen av Olav Duun VGS er Namdalens vurdering, og Næringsforeningene på Innherred tar ikke stilling til alternativ 1 eller 2. Ved dimensjoneringen bør fylkeskommunen vurdere samlet kapasitet og fagmiljø på tvers av regiongrenser, slik at nye investeringer utfyller framfor unødvendig å duplisere eksisterende kapasitet.

1g: Er utdanningstilbudene innen videregående opplæring for voksne i overensstemmelse med arbeidslivets behov, skolens opplæringskapasitet og arbeidslivets opplæringskapasitet i Trøndelag?

59 % av bedriftene har betydelig eller noe behov for at voksne kan ta fagbrev eller annen videregående opplæring. Halvparten av alle fag- og svennebrev i Norge siste år ble tatt av voksne over 25 år — dette er allerede en hovedvei inn i arbeidslivet, og bør dimensjoneres deretter. Et tettere samarbeid mellom skole, NAV og arbeidsliv ønskes av 36% av respondentene i undersøkelsen som har svart på hvilke voksenopplæringstiltak som bør prioriteres.

Fagbrev på jobb for personer som allerede er i arbeid etterspørres av 69% av respondentene og er det mest ønskede tiltaket, tett fulgt av Modulbasert opplæring som kan kombineres med jobb, som etterspørres av 56%.

Hele grunnlaget for denne høringen er det dramatiske fallet i ungdommer de neste 15 årene, og derfor er det enda viktigere til å få flere voksne, innvandrere og personer utenfor arbeid og utdanning inn i kvalifiseringsløp. Et tilbud som kombinerer norsk- og fagopplæring etterspørres av 24% av respondentene. Innherred Næringsforening og Steinkjer Næringsforening har sammen med voksenopplæringene ved Steinkjer, Verdal og Levanger satt opp 3 fulle klasser med arbeidsinnvandrere på gratis norskkurs, støttet av IMDi. Tiltaket har vist seg å være svært populært både hos arbeidsgivere og arbeidstakere.

Vi savner mer anerkjennelse av realkompetanse og kortere vei til fagbrev, etterspurt av 36% i undersøkelsen, noe som vil kunne få mange, som per nå stoppes av formelle krav, ut i arbeid. Dette gjelder spesielt innvandrere som ikke får godkjent sin utdanning fra hjemlandet.

Det er spesielt innen Helse- og oppvekstfag, men også bygg- og anleggsfag, at andelen av voksne over 25 år blant nyutdannede fagarbeidere er aller størst (Udir). Omskolering av voksne til disse bransjene etterspørres av 27%. Vi har allerede påpekt et et betydelig og dokumentert rekrutteringsbehov innenfor helsesektoren, og også identifisert et stort rekrutteringsbehov innenfor industri og bygg- og anleggssektoren, så vi oppfordrer fylkeskommunen til å spesielt satse på disse. Nett og samlingsbaserte løsninger for voksne heller enn et skoleløp etterspørres av flere.

2a. Hvordan skal vi oppnå målsetningene, gitt de nye rammevilkårene?

Næringslivets prioritering er tydelig: organisatoriske grep og bedre klasseoppfylling framfor generelle, flate kutt. Situasjonen med fallende ungdomskull og reduserte økonomiske rammer krever omstilling, men med den store verdiskapingen som skjer på Innherred kan vi ikke tillate at elevtall og kostnad per elev er de eneste styringskriteriene. Skal vi skape fortsatt vekst, er også de minste

brikkene viktige for å få puslespillet til å gå opp. Elevtallene synker mens arbeidslivets behov for kompetanse består og vil kunne øke.

69 % prioriterer samordning av ledelse, administrasjon og støttefunksjoner, 51 % samling av små tilbud på færre skoler. Bare 4 % støtter generelle kutt. Samordning av administrasjon og støttefunksjoner og forpliktende samarbeid om stillinger støtter vi. I skoleutvalgene ved Levanger, Verdal og Inderøy VGS har behovet for en tilstedeværende leder blitt understreket, enten det er rektor eller en lokal stedansvarlig. Gevinsten kan være liten, samtidig vil samorganisering kunne utløse muligheter for bl.a. delte lærerressurser. Flere fra vårt næringsliv påpeker at det må være billigere for samfunnet og fylkeskommunen at enkelte lærere underviser ved to skoler heller enn at hele klasse må basere seg på hybeltilværelse og/eller busstransport. Det kan bidra til at flere elever får gå på et ønsket tilbud ved sin lokale skole iallfall for VG1, og at samling av tilbud ved færre skoler fra VG2 ikke vil oppleves like dramatisk.

Innherred må behandles differensiert. NAV Trøndelags bedriftsundersøkelse 2026 viser at regionen har den høyeste andelen virksomheter med rekrutteringsproblemer av alle markedsområder i fylket, og samtidig får den nest største nedgangen i 16–18-åringer. Trøndelag i tall viser at Innherred mister 6,5 % av befolkningen i arbeidsaktuell alder fram mot 2050, dobbelt så mye som resten av Trøndelag utenfor Trondheim. Regionen som allerede sliter mest med rekruttering men som har den største sekundær og helsesektoren utenfor Trondheim, må ikke være den som mister mest utdanningskapasitet.

Kravene til klasseoppfylling må differensieres mellom by og distrikt, og ett svakt søkerår må ikke avgjøre framtiden til et strategisk viktig fagmiljø. Her tror vi at tidlig og tettere samarbeid vil kunne løse mange av utfordringene. Her bør det være en årlig prosess der alle relevante parter kan gjennomgå kommende utfordringer og finne praktiske løsninger til en optimal dimensjonering. Vi gjentar også at når ungdomskullene svikter må innsatsen også rettes enda mer mot voksne, innvandrere og personer utenfor arbeid og utdanning.

2b: Hvordan ivaretar vi trøndelagssamfunnets beste?

For næringsforeningene på Innherred handler Trøndelagssamfunnets beste om å sikre at hele fylket også i framtiden har tilgang på den kompetansen som trengs for verdiskaping, velferd, bosetting og attraktivitet. Konsekvensene for arbeidslivets kompetansetilgang, gjennomføring i skolen, rekruttering til læreplasser, regionale arbeidsmarkeder og attraktive lokalsamfunn må tillegges stor vekt. Ved dimensjoneringen må fylkeskommunen balansere elevenes ønsker med dokumenterte, langsiktige kompetansebehov og behovet for å fylle samfunnskritiske funksjoner. Målet må være å gjøre relevante utdanningsveier attraktive og tilgjengelige, ikke å styre elever inn i løp de mangler motivasjon eller forutsetninger for. For at behov til samfunn og elever skal matche best mulig, ligger mye av løsningen i bedre bevisstgjøring og å gjøre samfunnets behov mer attraktive for elevene.

Vår spørreundersøkelse viser at arbeidslivet i stor grad ønsker at utdanningstilbud lokaliseres der de har sterkest kobling til lærebedrifter og næringsklynger. Over halvparten av respondentene oppga dette som det viktigste kriteriet dersom tilbud må flyttes eller samles. Samtidig understrekes behovet for sterke fagmiljøer, høy oppstartssikkerhet og hensyn til lokalsamfunnenes attraktivitet. Dette peker mot at Trøndelagssamfunnets beste ikke nødvendigvis er flest mulig tilbud overalt, men heller en struktur som gir høy kvalitet, god tilgang på fagarbeidere og studenter, og som samtidig opprettholder livskraftige regioner i hele fylket. Innenfor Innherred som region, så kan skolene spesialisere seg på felt som er unike for sitt nedslagsfelt tilpasset maksimal utnyttelse av nærliggende læreplasser.

Vi mener derfor at framtidige strukturendringer bør vurderes ut fra hvilken løsning som best ivaretar den samlede kompetanseforsyningen til Trøndelag de neste 10–20 årene, ikke bare hvilke tiltak som gir størst budsjettgevinst på kort sikt. Færre ungdomskull gjør effektivisering nødvendig, men mangelen på arbeidskraft gjør samtidig utdanningskapasiteten til en av fylkets viktigste strategiske ressurser. Hvis vi i framtiden står uten folk til å betjene de store bransjebehovene, hjelper det lite at fylkeskommunen har nådd sine sparemål. Dette dilemmaet må vi løse sammen.

Bedriftene rangerer vanskeligere rekruttering av fagarbeidere og svekket bolyst som de to viktigste konsekvensene dersom tilbud reduseres eller flyttes ut av Innherred. Når svarene vektet etter virksomhetenes forventede rekrutteringsbehov, blir konsekvensene for rekruttering og bolyst enda tydeligere. NAV viser at 23 % av alle mellom 20 og 66 år på Innherred står utenfor arbeid og utdanning, og at utdanning er den viktigste beskyttelsen mot utenforskap. Kostnadene ved frafall bæres av NAV, kommunene og den enkelte, ikke av fylkeskommunens skolebudsjett.

De økonomiske konsekvensene av de foreslåtte endringene er ikke tilstrekkelig synliggjort. Før tilbud flyttes, samles eller avvikles, må fylkeskommunen legge fram sammenlignbare beregninger av reell netto innsparing, inkludert investeringer, ombygging, skoleskyss, kompenserende tiltak og kostnader som overføres til elever, familier, kommuner og arbeidsliv. Reversible tiltak bør prøves før spesialiserte tilbud, fagmiljøer eller skolesteder bygges ned. Utdanningskapasitet og velfungerende lokalsamfunn er en del av Trøndelags samfunnsmessige egenkapital og må forvaltes langsiktig.

2c: Hvordan ta i bruk kompenserende tiltak for elever ved endring av skole- og tilbudsstruktur?

Kompenserende tiltak bør først og fremst brukes når fylkeskommunen kan dokumentere at selve strukturendringen gir en tydelig gevinst for kvalitet, kompetansetilgang eller ressursutnyttelse. Næringslivets svar viser at konsekvenser for læreplasser og arbeidslivets tilgang på kompetanse er det viktigste som må vurderes før et skolested eventuelt legges ned (50 % av respondentene). Det er også stor oppslutning om at fylkeskommunen må dokumentere reelle netto innsparinger etter investeringer, ombygging og økte transportkostnader (39 %), samt konsekvenser for gjennomføring, læringsmiljø og sårbare elever (35 %).

Dersom tilbud flyttes eller samles, mener vi at kompenserende tiltak må målrettes mot de faktorene som faktisk påvirker elevenes mulighet til å lykkes. Gode kollektivløsninger, redusert behov for hybel, økonomisk støtte til økte reisekostnader, desentraliserte opplæringsmodeller og tett oppfølging av elever bør prioriteres. Samtidig bør tiltakene bidra til å opprettholde koblingen mellom skolene, lærebedriftene og næringsklyngene, ettersom nærhet til arbeidslivet var det klart viktigste kriteriet for lokalisering av tilbud i vår undersøkelse (54 %).

Kompenserende tiltak kan redusere negative effekter av endringer, men bør ikke brukes som en erstatning for grundige konsekvensutredninger. Elevenes beste ivaretas når fylkeskommunen kan dokumentere at gevinsten ved endringen er større enn ulempene for elever, arbeidsliv og lokalsamfunn, og når de som blir berørt får reell støtte til å mestre den nye situasjonen.

Tiltakene bør fastsettes før endringen vedtas, finansieres som en del av strukturendringen og evalueres gjennom reisetid, fravær, gjennomføring, trivsel og frafall. Dersom tiltakene ikke virker etter hensikten, må organiseringen kunne justeres.

2d: Har du noen innspill til vårt forslag til oppsummering av skolefaglige vurderinger ved endring av opplæringstilbud og skolestruktur i regionen?

Næringsforeningene på Innherred støtter at de skolefaglige vurderingene skal stå sentralt, men mener oppsummeringen må utvides slik at den også dokumenterer konsekvenser for læreplasser, arbeidslivets kompetansetilgang, reisevei, hybelbehov og sårbare elever. Vurderingen må dessuten synliggjøre reell netto innsparing etter investeringer, ombygging, skoleskyss og kompenserende tiltak. Før irreversible beslutninger tas, bør fylkeskommunen også vurdere konsekvensene av å miste fagmiljøer og utdanningskapasitet som kan bli krevende og kostbare å bygge opp igjen.

Den skolefaglige vurderingen bør også omfatte hvilke ferdigheter arbeidslivet og samfunnet trenger framover, ikke bare elevenes formelle fagkompetanse. Undersøkelsen vår kartla også hvilke ferdigheter som blir viktigst for framtidig rekruttering, og når svarene tok hensyn til hvor mange nyansettelser hver respondent forventer, så ser vi at samarbeid og relasjonsbygging, motivasjon og selvinnsikt, formidling og kommunikasjon samt serviceorientering og kundeforståelse scoret høyt. Dette er en verdi spesielt estetiske fag tilfører samfunnet og arbeidslivet, og som ikke alltid kommer gjennom andre fagtilbud.

Dette tilsier at vurderingen av tilbudsstrukturen også må synliggjøre hvordan ulike fagmiljøer bidrar til å utvikle slike ferdigheter gjennom praktisk arbeid, problemløsning, menneskemøter, kreativitet og samarbeid. Yrkesfag, estetiske fag og studieforberedende tilbud utvikler ulike, men komplementære ferdigheter. En strukturendring kan derfor ikke vurderes bare ut fra elevtall og kostnad per elev. Fylkeskommunen bør også vurdere hvilken kompetansebredde som går tapt dersom et tilbud eller et etablert fagmiljø bygges ned.

Ekstra kommentar til spørsmålet om musikktilbudet

Næringsforeningene på Innherred støtter alternativ 2, der to av fem musikktilbud avvikles for å opprettholde kvaliteten i de resterende. Alternativet fikk støtte fra 94 av 126 respondenter som tok stilling (75 %). Dersom fylkeskommunen ikke velger alternativ 2, kan vi støtte en variant av alternativ 3 der tilbudet avvikles ved ett studiested og de gjenværende fire oppnår innsparingen ved å f.eks. redusere kostnadskrevende 1:1 opplæring.

Valget av hvilke tilbud som videreføres er irreversibelt og må bygge på objektive, dokumenterte kriterier. Respondentene peker på kvalitet og bredde i eksisterende fagmiljø, gode fasiliteter med lave investeringsbehov, korteste reisevei for elevmassen samlet, og betydning for kulturliv, frivillighet og bolyst. Søkertall over tid, tverrfaglig samarbeid og regionens framtidige behov må også inngå.

Etter disse kriteriene må musikktilbudet ved Inderøy videregående skole videreføres. Skolen er den eneste mellom Ålesund og Tromsø, og én av 17 i Norge, som tilbyr musikk, dans og drama samlet gjennom tre år (kilde: utdanning.no). Den har om lag 120 MDD-elever og det største MDD-miljøet i den nordlige delen av fylket. Spesialrommene er under ti år gamle, har kapasitet til flere, og deles gjennom AKSET, der fylkeskommunen er forpliktet i ti år til. En avvikling synes derfor å gi begrensede bygningsmessige besparelser, mens etablering av et tilsvarende tilbud andre steder kan kreve nye investeringer.

Elevundersøkelsen 2025 viser mobbetall på 1,7-2,5 % mot 5,4 i fylket, og god gjennomføring ved musikktilbudet. Å samle MDD-søkergrunnlaget i nord på Inderøy gir fulle, robuste grupper på alle tre programfag, i tråd med fylkeskommunens eget krav til oppfylning, og reduserer investeringsbehovet ved andre skoler.

Skolen har en regional funksjon og bør derfor gis mulighet til å presentere seg og sine tilbud til alle ungdomsskolene i regionen. På lengre sikt bør Inderøy videregående skole utvikles som et regionalt miljø for kultur, kreativitet og entreprenørskap. En ide er å opprette tilbud innen kunst, design og arkitektur, eller en tydelig kreativ profil innen studiespesialisering, som kan styrke skolens profil som en skole som utdanner kulturbyggere, ikke bare musikere.

Det tverrfaglige miljøet er utviklet over tiår og kan ikke uten videre flyttes og gjenskapes med samme attraktivitet. Miljøet ved utvikler samarbeid, kommunikasjon, formidling og kreativ problemløsning i elevene - myke ferdigheter som bedriftene i undersøkelsen rangerte høyt, vektet etter antall ansettelser.

Også for musikktilbudet fremhever vi ett svar fra undersøkelsen, som kommenterte: *Spørsmålet er usaklig og ledende. Alternativene legger opp til at musikktilbudet må ta hele innsparingen. Innsparingen bør spres ut over alle studieretningene. Estetiske fag er ekstremt viktig i samfunnsbygging, lokalsamfunn, videre studier og kognitiv utvikling - også rettet mot andre vei- og livsvalg, og bør prioriteres på et annet grunnlag og kanskje over helt andre budsjetter.*